

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
9/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
д-ру педагогічних наук, професору
Данилевичу М.В.

ВИСНОВОК

на дисертаційну роботу *Бабича Максима Олександровича* за темою:
«Удосконалення фізичної підготовки курсантів спеціальності артилерійська
розвідка засобами спортивного орієнтування», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії, за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт

Актуальність теми. Ведення бойових дій на території України довели, що зміст фізичної підготовки має визначатися особливостями професійної діяльності військових підрозділів, бути не складним щодо організації та проведення, не вимагати залучення значних матеріальних засобів, витрат та обладнання.

Бойові завдання особового складу артилерійських розвідувальних підрозділів передбачає різноманітні за фізичним навантаженням, нервовим напруженням та точністю рішень, що виконуються, незалежно від погодних умов, місцевості і часу, вони забезпечують постійну взаємодію та підтримку загальновійськових частин і підрозділів за допомогою реактивних ударів та артилерійського вогню.

Навчально-бойова діяльність військовослужбовців артилерійських розвідувальних підрозділів, за своєю інтенсивністю та напруженістю, не досягає рівня бойових операцій. Відношення між фізичною підготовкою та навчально-бойовою діяльністю не є настільки очевидним. Це може призвести до помилкової думки, що рівень фізичної підготовки, який військовослужбовці здобувають у повсякденній руховій активності під час проходження військової служби, є цілком достатнім для успішного виконання їх професійних обов'язків як у навчально-бойових, так і в бойових умовах.

Воронцов О. та Романчук С. стверджують, що засоби загальної фізичної підготовки, спрямовані на розвиток основних фізичних якостей, не дозволяють вірогідно вдосконалювати показники бойової готовності військовослужбовців. Більшість автрів, а саме: Тимошенко Р., Одеров А., Романчук С., Климович В., Скалій А., Небожук О. стверджують, що для ефективного формування готовності військовослужбовців для виконання завдань за призначенням необхідно використовувати фізичні вправи, які подібні за навантаженням та динамікою рухів до їх професійних дій.

Зміст чинних програм підготовки курсантів військових закладів вищої освіти (ВЗВО), що готують фахівців артилерійських розвідувальних підрозділів заняття з фізичної підготовки сплановані за розділами та не мають спеціальної спрямованості, що не повною мірою дає змогу готувати військовослужбовців щодо виконання завдань згідно призначенням.

Тому важливим є розгляд питання щодо формування готовності військовослужбовців артилерійських розвідувальних підрозділів до виконання

завдань за призначенням та вдосконалення змісту фізичної підготовки, враховуючи особливості фізичного та психологічного навантаження майбутньої професійної діяльності. У зв'язку з цим необхідно провести наукові дослідження та впровадити у систему фізичної підготовки нові, спеціалізовані заняття, спрямовані на комплексне формування не тільки загальних, але й спеціальних фізичних якостей розвідника.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на підставі плану наукової та науково-технічної діяльності Міністерства оборони України на 2020-2025 рр. за темою науково-дослідної роботи «Удосконалення навчальних програм з фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів», шифр – «Удосконалення – ФП» (номер державної реєстрації 0123U102834) та організаційних вказівок щодо планування наукової та науково-технічної діяльності у Збройних Силах України на 2024 рік, затверджені начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 19.07. 2023 р. № 59440/С за темою науково-дослідної роботи «Удосконалення організації фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ (НЦ) з урахуванням особливостей сучасних бойових дій», шифр – «Спеціалізована – ФП» (номер державної реєстрації 0124U002547).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані в дисертації Бабича М.О. мають достатню ступінь обґрунтованості. Вірогідність отриманих у роботі результатів забезпечена адекватністю методів дослідження, поставлених завдань, коректною статистичною обробкою результатів проведеного наукового дослідження, а також позитивним ефектом впровадження результатів роботи у практику.

Найбільш значущими науковими результатами, що визначають наукову новизну роботи є те, що автором дисертаційного дослідження уперше обґрунтована та експериментально реалізована авторська програма фізичної підготовки з використанням засобів спортивного орієнтування, спрямована на удосконалення фізичної підготовленості курсантів спеціальності артилерійська розвідка, доведено її ефективність; уперше досліджено динаміку рухової активності, характеристики, спрямованість та варіативність чергувань фізичних навантажень під час професійної діяльності особового складу артилерійських підрозділів; удосконалено дані щодо організації і проведення прикладної фізичної підготовки з військовослужбовцями конкретних військових підрозділів; удосконалено методику використання вправ військово-прикладних видів спорту під час проведення усіх форм фізичної підготовки у пунктах постійної дислокації та польових виходів; набули подальшого розвитку наукові знання щодо варіативності впливу фізичних вправ на фізичну підготовленість та організм курсантів; набули подальшого розвитку висновки наукових робіт про подальше зниження рівня соматичного здоров'я і фізичної підготовленості молодого поповнення Збройних Сил України.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розробці авторської програми фізичної підготовки з використанням засобів

спортивного орієнтування, спрямованих на удосконалення фізичної підготовленості курсантів спеціальності артилерійська розвідка під час формування професійної готовності до виконання завдань за призначенням; впроваджені прикладних фізичних вправ у процес фізичної підготовки, що за своєю структурою збігаються з діями курсантів при виконанні професійного обов'язку. Матеріали дисертаційного дослідження використано при формуванні стандартів підготовки фахівців артилерійських розвідувальних підрозділів, підготовці керівників фізичної підготовки у військових підрозділах, при укладенні навчальних програм з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт» для ВЗВО та фізичної підготовки для навчальних центрів.

Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 19 наукових та навчально-методичних публікаціях, серед яких 10 наукових статей у фахових виданнях України, 8 тез доповідей та 1 навчально-методичному посібнику. Публікації дисертанта повністю відповідають змістові дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту й основних положень дисертації. Дисертаційна робота складається із змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (224, з них 47 латиницею). Загальний обсяг дисертації складає 248 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 165 сторінках. Робота містить 27 таблиць та ілюстрована 30 рисунками. У дисертаційному дослідженні розв'язано актуальне науково-прикладне завдання щодо удосконалення організації та змісту фізичної підготовки, яке забезпечує ефективний навчально-тренувальний процес курсантів третього та четвертого курсів навчання у вищих військових навчальних закладах.

Перший розділ роботи присвячено теоретичному аналізу та узагальненню літературних джерел з досліджуваної проблеми. З'ясовано вимоги сучасного бою до фізичної підготовленості військовослужбовців артилерійських розвідувальних підрозділів. Визначено військово-спортивні засоби і системи професійної підготовки курсантів-артилерійських розвідників. Визначено місце спортивного орієнтування у системі фізичної підготовки курсантів спеціальності артилерійська розвідка у Збройних Силах України та провідних держав світу.

У другому розділі розкрито сутність методів дослідження, обраних для розв'язання поставлених завдань та обґрунтовано їхню доцільність, подано відомості про контингент досліджуваних, наведено етапи організації проведення дослідження. Дослідження проводились на базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у декілька етапів за період із 2020 по 2024 рр.

У третьому розділі висвітлено результати констатувального експерименту який був спрямований на дослідження: динаміки показників розвитку фізичних якостей та формування рухових навичок курсантів спеціальності артилерійська розвідка, найбільш важливих для військовослужбовців даної спеціальності; рухової активності курсантів-

артилерійських розвідників в процесі повсякденної діяльності; фізичних навантажень курсантів, які навчаються за спеціальністю артилерійська розвідка під час спеціальних навчань; динаміки показників функціонального стану курсантів-артилерійських розвідників під час навчально-бойової діяльності; дослідження впливу занять спортивним орієнтуванням на показники курсантів з фізичної та професійної підготовленості.

У четвертому розділі експериментально перевірено ефективність програми фізичної підготовки артилерійських розвідників із застосуванням вправ спортивного орієнтування, обґрунтовано авторську програму фізичної підготовки курсантів-артилерійських розвідників засобами вправ спортивного орієнтування, проведено аналіз вихідних даних курсантів контрольної та експериментальної груп, здійснено аналіз показників фізичної підготовленості курсантів експериментальної та контрольної груп, з'ясована динаміка показників фізичного розвитку, функціональної підготовленості та професійної підготовленості курсантів ЕГ та КГ за час експерименту.

У п'ятому розділі представлено аналіз та узагальнення результатів дослідження.

Висновки містять положення, що відповідають поставленим завданням та доповнені перспективами подальших досліджень у зазначеному науковому напрямку.

Поставлені завдання дисертаційної роботи повноцінно розкривають тему дослідження, переконливо висвітлюють наукову новизну та практичну значущість. Вірогідність отриманих результатів дисертації підтверджується тривалістю дослідження, правильно підібраними методами математичної статистики та обробки даних. Висновки коректні, відповідають поставленим у дослідженні завданням.

Разом з позитивними сторонами дисертаційної роботи необхідно відзначити певні недоліки, граматичні і технічні помилки та дискусійні питання.

1. У «Структурі та обсягу дисертації» автор відзначає: «Дисертаційна робота складається ... списку використаних джерел (224, з них 47 латиницею)». По-перше, латиниця використовується у медицині і біології. По-друге, наукові видання публікуються державною мовою, англійською мовою та/або іншими офіційними мовами Європейського Союзу. І, по-третє, чому просто не написати «...з яких 47 – іноземними мовами».

2. Із 47 іноземних публікацій – 20 це вітчизняні автори, праці яких опубліковані англійською мовою. Загалом із списку використаних не знайшли відображення у роботі праці 7 вітчизняних та 8 іноземних авторів.

3. Не зрозуміло, чому дисертант у списку використаних джерел не ставить крапку після ініціалів авторів.

4. Не зрозуміло, чому автор назвав перелік використаних літературних джерел «Покликання», а не просто «Список використаних джерел» чи «Список літератури». На наш погляд це помилка, адже «Глумачний словник української мови» наводить пояснення, що таке «поклик», а саме – 1. Прохання, запрошення, вимога з'явитися куди-небудь. 2. «Прохання взяти участь у чому-небудь».

5. На мій погляд зміст підпункту 1.1 виходить за межі об'єкту дослідження. Навчально-бойова діяльність військовослужбовців артилерійських-розвідувальних підрозділів не є елементом освітнього процесу у ВЗВО.

6. У другому розділі відсутній опис виконання курсантами змагальних вправ із спортивного орієнтування: спринт, довга, середня за змістом, середня маркована, середня вночі. Чому саме ці дистанції було обрано для дослідження?

7. Згідно якої методики було обрано часові межі оцінювання функціональних показників курсантів (одразу після виконання, через 3 хв та через 1 годину відпочинку) після виконання різних дистанцій спортивного орієнтування?

8. Потребує роз'яснення порівняльний аналіз показників курсантів, які займалися у секції спортивного орієнтування та тих, хто не займався. На мою думку дане порівняння не є об'єктивним, не можна порівнювати осіб, які займалися видом спорту, та тих хто ним не займався.

9. Метою авторської програми визначено формування оптимального рівня професійно-прикладної фізичної підготовленості курсантів..., а у завданнях визначено – забезпечити належний рівень загальної фізичної підготовки та функціонального стану курсантів. Прошу пояснити протиріччя.

10. У блок-схемі авторської програми (рис. 4.1) є неузгодженість мети та кінцевого результату, а саме: формування професійно-прикладної фізичної підготовленості курсантів у меті та професійної готовності курсантів у кінцевому результаті.

11. На нашу думку таблиця 5.1 відмінності авторської і чинної програми фізичної підготовки курсантів, які навчаються за спеціальністю «Артилерійська розвідка» необхідно було представити у підпункті 4.1 при обґрунтуванні необхідності внесення змін до структури та змісту фізичної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти.

12. У тексті дисертації дисертант допускає чимало граматичних та орфографічних помилок. Багато випадків, коли у багатьох словах просто пропущена буква. Бажано було б, щоб текст дисертації вчитав філолог.

Зазначені зауваження не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки, наукової та практичної значущості результатів дисертації *Бабича Максима Олександровича*.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Виходячи з актуальності теми роботи, наукової новизни, практичної значущості та обсягу наданого в дисертації «Удосконалення фізичної підготовки курсантів спеціальності артилерійська розвідка засобами спортивного орієнтування» матеріалу, вважаю роботу Бабича Максима Олександровича завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про

затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а сам дисертант заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
начальник науково-дослідного центру
проблем фізичного виховання, спеціальної
фізичної підготовки і спорту Національного
університету оборони України

2 листопада 2024 р.

Дмитро ОЛЕНЧУК

